

1. Конституція України : Закон України № 254к/96-ВР від 28.06.1996. Верховна Рада України. Офіційний сайт. Дата оновлення : 01.01.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Кримінальний кодекс України № 2341-III від 05.04.2001. Верховна Рада України. Офіційний сайт. Дата оновлення : 01.02.2025. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003. Верховна Рада України. Офіційний сайт. Дата оновлення : 10.01.2025. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
4. Голобородько В. В., Гаркуша А. Г. Деякі проблемні аспекти правової визначеності поняття «національності» в кримінальному законодавстві України в контексті ст. 161 КК України. Мат. VIII Міжнар. наук.-практ. конфер. (ДДУВС, 15.03.2024). Частина I. С. 569-571.
5. Дац А. О. Протидія дискримінації (кримінально-правові та кримінологічні аспекти : дис. ... д-ра філософії : 081 / Західноукраїнський національний університет Міністерства освіти і науки України ; Тернопіль, 2025. 213 с.
6. Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities. Un. 18.12.1992. URL : <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-rights-persons-belonging-national-or-ethnic>.
7. Shelton Dinah L. An Introduction to the History of International Human Rights Law. *GW Law Faculty Publications & Other Works*. 2007. 1052 p.
8. The Declaration of the Rights of Man and of the Citizen. Elysee. URL : <https://www.elysee.fr/en/french-presidency/the-declaration-of-the-rights-of-man-and-of-the-citizen>.
9. The Foundation of International Human Rights Law. Un. URL : <https://www.un.org/en/about-us/udhr/foundation-of-international-human-rights-law>.

Даніїл ЖУРКО

аспірант кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

СПРИЧИНЕННЯ СМЕРТІ ПОТЕРПІЛОГО ЯК ОБТЯЖУЮЧА ОЗНАКА УМИСНОГО ТЯЖКОГО ТІЛЕСНОГО УШКОДЖЕННЯ

До обтяжуючих умисне тяжке тілесне ушкодження обставин, передбачених ч. 2 ст. 121 КК України, належить, зокрема, спричинення смерті потерпілого. Ця ознака визначає підвищений ступінь суспільної небезпечності передбаченого зазначеною статтею діяння, що відображено у санкції кримінально-правової норми.

Зокрема, санкція ч. 1 ст. 121 КК України встановлює мінімальну межу позбавлення волі у п'ять років, а максимальну – у вісім. За наявності обтяжуючих обставин, зокрема спричинення смерті потерпілого, ці межі збільшуються на два роки – сім та десять відповідно (ч. 2 ст. 121 КК України).

КК України, крім загальної норми, яка передбачає відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження, містить і спеціальні норми, кримінальна відповідальність за якими настає у разі спричинення таких тілесних ушкоджень спеціальному потерпілому – особі, додаткові ознаки якої визначені диспозицією відповідної статті. До них належать такі: ч. 3 ст. 345 «Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу», ч. 3 ст. 345-1 «Погроза або насильство щодо журналіста», ч. 3 ст. 346 «Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча», ч. 3 ст. 350 «Погроза або насильство щодо службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок», ч. 3 ст. 377 «Погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного», ч. 3 ст. 398 «Погроза або насильство щодо захисника чи представника особи», ч. 2 ст. 405 «Погроза або насильство щодо начальника» КК України [1].

Аналіз цих кримінально-правових норм свідчить про відсутність у складах передбачених ними кримінальних правопорушень такої ознаки, як спричинення смерті потерпілого. Інакше кажучи, законодавець не визнає спричинення смерті обтяжуючою ці діяння обставиною.

У зв'язку з цим виникає питання кваліфікації діянь, які полягають в умисному спричиненні тяжкого тілесного ушкодження спеціальному потерпілому у зв'язку з виконанням цим потерпілим службових обов'язків (наприклад, працівникові

правоохоронного органу), що спричинило смерть потерпілого.

Відповідь на це питання опосередковано надається у абзаці 3 пункту 11 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини проти власності» від 06.11.2009 р. № 10, згідно з яким якщо під час розбою чи вимагання було умисно заподіяно тяжке тілесне ушкодження, внаслідок якого сталася смерть потерпілого, або останнього було умисно вбито, дії винної особи належить кваліфікувати за сукупністю злочинів – за частиною четвертою статті 187 чи статтею 189 КК України і частиною другою статті 121 або пунктом 6 частини другої статті 115 КК України [2].

Зважаючи на наведене тлумачення положень кримінального законодавства, пов'язаного зі спричиненням умисного тяжкого тілесного ушкодження, випадки заподіяння такого ушкодження спеціальному потерпілому у зв'язку з виконанням цим потерпілим службових обов'язків, що спричинило смерть останнього, треба кваліфікувати за сукупністю відповідної статті, яка передбачає відповідальність за таке діяння (ч. 3 ст. 345, ч. 3 ст. 345-1, ч. 2 ст. 346, ч. 1, 3 ст. 350, ч. 3 ст. 377, ч. 3 ст. 398, ч. 2 ст. 405 КК України) та частиною 2 ст. 121 КК України.

Проте, як вже зазначалось, максимальна межа санкції ч. 2 ст. 121 КК України становить десять років позбавлення волі. Водночас максимальні межі ч. 3 ст. 345, ч. 3 ст. 345-1, ч. 3 ст. 346, ч. 3 ст. 350, ч. 3 ст. 377, ч. 3 ст. 398 КК України становлять 12 років позбавлення волі.

Під час призначення покарання у порядку ст. 70 КК України за сукупністю кримінальних правопорушень суд може визначити остаточне покарання шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим, а тому у разі призначення покарання за один зі злочинів, передбачених ч. 3 ст. 345, ч. 3 ст. 345-1, ч. 3 ст. 346, ч. 3 ст. 350, ч. 3 ст. 377, ч. 3 ст. 398 КК України, за сукупністю зі злочином, передбаченим ч. 2 ст. 121 КК України, шляхом поглинення покарань факт спричинення смерті потерпілому не вплине ні на суворість покарання, ні на суворість кримінальної відповідальності загалом.

На нашу думку, необережне спричинення смерті як наслідок умисного тяжкого тілесного ушкодження становить підвищений ступінь суспільної небезпечності останнього, а тому потребує врахування у ч. 3 ст. 345, ч. 3 ст. 345-1, ч. 2 ст. 346, ч. 1, 3 ст. 350, ч. 3 ст. 377, ч. 3 ст. 398, ч. 2 ст. 405 КК України як особливо обтяжуючої обставини.

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

2. Про судову практику у справах про злочини проти власності: постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 р. № 10. Верховний Суд України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text>.

Олександр КУЧЕРОВСЬКИЙ

ад'юнкт кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ

Широкомасштабне вторгнення військ російської федерації на територію нашої держави та вчинення ними численних звірств проти мирного населення та інших злочинів проти інфраструктури, промислових об'єктів, довкілля тощо неабияк актуалізувало дискусію з приводу визначення поняття «воєнний злочин» у кримінальному праві України, а також щодо необхідності та способу його закріплення у чинному Кримінальному кодексі України (далі – КК України).

Після того як Верховною Радою України 21 серпня 2024 р. було ратифіковано Римський статут Міжнародного кримінального суду (далі – МКС) та у подальшому до КК України було внесено зміни згідно із Законом України № 4012-IX від 09 жовтня 2024 р., термін «воєнні злочини» нарешті отримав закріплення у вітчизняному кримінальному законодавстві, а саме у ст. 438 КК України, але питання щодо співвідношення цих діянь із військовими кримінальними правопорушеннями залишається відкритим.